

Beredeneerd aanbod TAAL in de groepen 1 en 2.

Uit de praktijk van basisschool de Abacus

Mirjam Jakubowski, onderbouwcoördinator Abacus

De Abacus in Huissen is een basisschool met ongeveer 450 leerlingen, verdeeld over achttien groepen, waarvan vijf groepen 1 en 2. Jaren geleden koos de school voor de jongste leerlingen voor het onderwijsmodel Basisontwikkeling. Mirjam Jakubowski, onderbouwcoördinator, heeft de ontwikkeling op haar school vanuit de eerste hand meegemaakt en geeft enkele indrukken van een intensief leerproces.

Met de keuze voor ontwikkelingsgericht onderwijs koos de school indertijd voor een intensief begeleidingstraject. De visie moest gedeeld worden, de neuzen in één richting, activiteiten ontwikkeld, de leeromgeving aangepakt en de organisatie afgestemd. Er moesten veel afspraken gemaakt worden om er voor te zorgen dat de groepen op één lijn kwamen en bleven. Nu zegt Mirjam hierover: "Tijdens het gehele traject heeft ons onderwijs meer structuur gekregen en wordt er nu planmatiger gewerkt. Target voor schooljaar '07 - '08 was het vastleggen van het aanbod 'Taal' op papier. Maar wat was het soms moeilijk om door de bomen het bos te blijven zien! Aan de adviseur van Marant de taak om ons moed in te spreken en ons van het dwaalspoor af te helpen."

Beredeneerd aanbod

"De inspectie verlangt van ons dat we kunnen aantonen dat ons aanbod overdacht is. Uiteindelijk hebben we een vijftal items centraal gesteld en zo kreeg ons aanbod langzamerhand lijn en vorm en kwam het ook op papier." Een samenvatting:

- *Taal op De Abacus in de groepen 1 en 2:* wat zijn onze doelstellingen op het gebied van de taaldomeinen?
- *Taal in de praktijk:* hoe willen wij deze doelen bereiken? We willen goed rekening houden met het gegeven dat er verschillen zijn tussen kinderen, minder klassikaal werken, uitgaan van betrokkenheid en betekenis en recht doen aan verschillen en de eigenheid van de kinderen. 'Spel' is voor ons de sleutel voor ontwikkeling en leren. De drie basisbehoeften: relatie, competentie en autonomie staan hierin centraal. Het kind heeft zelf een grote inbreng in het leren, hoe het leert en in welk tempo het leert.
- *Leeromgeving/ klassenmanagement:* welke voorwaarden vereist dit? Om gericht aan onze taaldoelen te werken is de leeromgeving overdacht zodat er veel stimulansen voor kinderen zijn. We werken met een groot aantal routines. We letten er op dat kinderen veel steun kunnen hebben aan visuele beelden en aan concrete materialen. Zo werken we met naamkaarten en pictogrammen. We bieden de leerlingen een uitdagende, geletterde speel- en leer-

omgeving. De inrichting van het lokaal en de hoeken is gericht op samenwerken en overleg tussen kinderen.

- *Observatie, registratie en ondersteuning:* wat/ hoe en wanneer leggen we vast? De leerkracht volgt de ontwikkeling nauwkeurig, begeleidt het leerproces in plaats van dat zij alles bepaalt. Belangrijke en ondersteunende hulpmiddelen zijn observeren, registreren en evalueren.
- *Zorg:* hoe verlenen we zorg en welke zorg verlenen we aan wie? Mirjam: "Hoe vaak wij tijdens het hele traject hebben verzucht: moet dan nou perse? en ... was het allemaal zo slecht wat we deden?, zal ik u niet verklappen, nou ja...wel heel vaak! Gelukkig hebben we uiteindelijk ook antwoorden gevonden!"

Presentatie aan het team

Mirjam: "Half mei stond alles op papier en konden we gaan beginnen met het samenstellen van onze presentatie aan het voltallige team. Dat was het moment dat ons een gevoel van trots bekwam...wat was er veel werk verzet!!! Losse eindjes eindelijk aan elkaar geknoopt,

het geheel overzichtelijk, en inhoudelijk alles stevig en gefundeerd op papier. Wat een kick! Vooral het besef dat het géén papieren stuk was geworden, maar praktijkgericht en met z'n allen gecreëerd, gaf ons een heerlijk gevoel."

"Beginnende geletterdheid, nieuwsuur, lettermuur, interactief voorlezen, pre-teaching, de kleine kring, ondersteuningsaanbod fonologisch en fonemisch bewustzijn en activiteiten in de lees- en schrijfhoek zijn ondertussen al echt ingesleten en behoren veelal tot de dagelijkse praktijk. We staan versteld van het gemak waarmee onze leerlingen al het 'nieuws' oppikken en we zijn verrast door de snelle en grote opbrengst van deze manier van werken. Eén voorbeeld van de opbrengst? Aan het eind van groep 2 bleken vooral de onderdelen analyseren/synthetiseren en letterkennis enorm vooruitgegaan.

Onze scepsis is weg, werken aan taal in de groepen 1 en 2 is één en al spel, met prachtige resultaten."

En nu verder

"Dit schooljaar starten we samen onder begeleiding van Marant met het creëren en vastleggen van 'beredeneerd aanbod ontluikende gecijferdheid'. Maar dit keer zullen we waarschijnlijk veel minder zuchten en meer vertrouwen hebben, ... een heerlijk vooruitzicht!"

Een kies-/planbord...

De moeite waard om eens goed over na te denken!

Anne Reijrink, adviseur Marant

Op veel scholen is er in de afgelopen jaren in kleutergroepen ervaring opgedaan met activiteiten in de kleine kring. Voor het werken in een kleine kring is het belangrijk dat de rest van de kleuters goed zelfstandig werkt. In de praktijk zien we dat steeds meer scholen het kiesbord inzetten om het zelfstandig werken beter te laten verlopen. Hieronder volgt een doorkijkje van het proces op een school die begeleiding van ons vroeg.

De bedoelingen van het kiesbord

Met een kiesbord worden kinderen op bepaalde tijdstippen in het onderwijs uitgenodigd om zelf hun activiteiten te kiezen en dit zichtbaar te maken op het kiesbord. Leerkrachten willen zo tegemoet komen aan de behoefte van kinderen aan autonomie. Kleuters kunnen zelf kiezen wat ze willen doen en zijn bij een zelfgekozen taak vaak meer gemotiveerd. Hierdoor neemt de rust in de groep toe. Dit is een belangrijk voordeel voor de leerkracht die, bijvoorbeeld tijdens een kleine kring, even niet beschikbaar is voor vragen of reacties van kinderen. Op het kiesbord kan de leerkracht zichtbaar maken welke kinderen een verplichte opdracht moeten doen of met wie ze in de kleine kring gaat werken. Een verplichte opdracht kunnen leerkrachten kinderen ook zelf laten inplannen. Het kiesbord wordt zo tegelijkertijd een planbord. Voor kinderen is het prettig dat er met een kies-/planbord een duidelijke structuur is waarbinnen zij kunnen spelen en werken.

Start van het proces op een school

In het traject dat we met een school doorlopen hebben, zijn leerkrachten gestart met de bedoelingen die zij hebben met het kies-/planbord. Voor de Peppels/Canadas, een Jena-planschool in Boxmeer, is het gebruik van het kiesbord in eerste instantie vooral een manier om de vaste groepjesstructuur te doorbreken. De hele week is zichtbaar op het bord, zodat

het bord ook mogelijkheden biedt om te plannen. Achter de activiteit van hun keuze kunnen kinderen hun naamkaartje ophangen. Bij het eerste gebruik van het bord wordt zichtbaar dat de betrokkenheid van kinderen toeneemt en daarmee ook de rust in de groep. Leerkrachten hebben al heel snel hun eerste succeservaringen. Het lukt ze steeds beter om met een klein groepje kinderen aan de slag te gaan of om de tijd te nemen om te observeren.

Afstemmen tot een eigen werkwijze

Op deze school werken leerkrachten met Schatkist en volgt men kinderen met het observatie-/registratiemodel KIJK! Bij elk eigen thema of Schatkist-anker wordt bepaald wat de keuzeopdrachten zullen zijn. De leerkrachten proberen daarbij een zo betekenisvol mogelijk aanbod te creëren. Activiteiten als de huishoek, de bouwhoek en het kiezen uit de materialenkast, zijn vaste onderdelen op het kiesbord. Daarnaast zijn Schatkistactiviteiten opgenomen. De school start binnen het thema met een verplichte opdracht voor de hele groep. Deze opdracht wordt uitgevoerd in de kleine kring. De namen van de groepjes kinderen, die zijn ingedeeld voor een kleine kringactiviteit, staan op het bord. Tijdens het traject constateren de leerkrachten dat de verplichte opdracht niet voor alle kinderen geschikt is. Het sluit niet altijd aan bij de verschillende niveaus van kinderen. Op deze manier ontstaat tijdens dit begelei-

dingstraject het gesprek over het doel van een groepso opdracht.

Van signaleren naar aanbod

Leerkrachten denken met elkaar na over verplichte opdrachten voor groepjes kinderen. De informatie om goede keuzes te maken verzamelt men vanuit het observatie-registratiesysteem KIJK! Zo blijkt bijvoorbeeld dat bij twee kinderen het tussendoel 'verhaalbegrip' nog onvoldoende ontwikkeld is. De leerkracht hangt het kaartje van deze kinderen bij het kaartje kleine kring omdat ze zich heeft

voorgenomen om hen te begeleiden bij de vertelafel. Een ander groepje kinderen heeft moeite met ruimtelijke oriëntatie. Hun namen hangen alvast bij de bouwhoek. Op de vierde plek bij de bouwhoek hangt een blanco kaartje omdat de leerkracht vindt dat er vandaag niet meer dan deze drie kinderen in mogen spelen.

Van kiesbord naar planbord

Al werkend is het kiesbord bij deze school langzamerhand uitgegroeid tot een planbord. De beschreven manier van werken is een proces. We merken dat het leerkrachten lukt om steeds meer verbanden te leggen tussen wat ze signaleren en wat dit betekent voor het aanbod. Het kies-/planbord vormt hierbij een middel waarbij de bedoelingen voor zowel de kinderen als de leerkracht zichtbaar worden.

Heeft u vragen of wilt u meer informatie over dit onderwerp? Dan kunt u terecht bij:

- Anne Reijrink (06 330 578 77);
- Margareth van Kleef (06 330 370 79);
- Joke van Winden (06 493 290 30).

